

Nr 788.

Av herr **Ossbahr**, i anledning av *Kungl. Maj:ts propositioner nr 225, angående försvarsväsendets ordnande, och nr 226, med förslag till värnpliktslag.*

Såsom av försvarskommissionen i dess betänkande framhålles, kommer kriget numera att i en helt annan utsträckning än tillförne erfordra hela befolkningens samlade insats, och med hänsyn härtill har betydelsen av hemortens försvar starkt vuxit. Icke minst genom luftkrigföringen erhåller en fiende helt andra möjligheter än förut att icke blott strida å de egentliga krigsskådeplatserna utan även bekämpa motståndarens hemort för att nå livsviktiga industri-centra och kommunikationsleder med mera samt för att moraliskt underminera folkets motståndskraft.

Det militära skydd, som i sådant hänseende kan och måste erbjudas, är i första hand att söka hos landstormen, som där har en av sina egentliga och ursprungliga uppgifter, om ock numera väsentligt utvidgade och markerade. Vid sidan härav kvarstår naturligtvis alltjämt de sedan gammalt landstormen åvilande skyldigheterna ifråga om gräns- och kustbevakning samt gräns- och kustskydd, vilka skyldigheter äro så mycket mer betydelsefulla, som vi i vårt land på grund av försvarsordningens art icke kunna räkna med skyddstrupper av linjeförband i åtminstone någon nämnvärd utsträckning.

Redan dessa landstormens egentliga uppgifter äro sålunda av den art och beskaffenhet, att de ensamma motivera en väsentligt förbättrad organisation och utrustning av landstormsförbanden, men därtill komma redan enligt nu gällande försvarsordning ytterligare åligganden av största vikt, vilka ingalunda minskas utan snarare ökas icke blott enligt den kungl. propositionen utan till och med enligt försvarskommissionens förslag. Sålunda bör iakttagas, att reservförband helt saknas i den avsedda krigsorganisationen, varför dessas uppgifter måste övertagas av landstormen, och vidare måste landstormsförband jämväl tillgripas för täckande av luckor mellan grupperade operativa enheter eller förstärkning av viss eller vissa fördelningar med mera. På grund av den starka reduceringen år 1925 av kustfästningsinfanteriet, måste landstormsförband även ingå i fästningarnas krigsbesättningar, och nu föreslås att steget skall tagas ännu längre, i det att de utav Kungl. Göta Livgarde och Kungl. Kronobergs regemente för närvarande uppsatta kustfästningsbataljonerna skola indragas, varför behovet vid krig av infanteri i Vaxholms och Karlskrona fästningar avses att helt fyllas av förband ur landstormen. Dessa uppgifter kunna emellertid icke lösas av landstormsförbanden, därest icke deras stridsvärde avsevärt ökas i skilda hänseenden, och därvid åsyftas icke blott utrustningen utan även truppernas kvalitet i vissa avseenden.

Huvuddelen av landstormsbefälet utgöres av värnpliktiga studenter och lik-

Bihang till riksdagens protokoll 1936. 4 saml. Nr 788—790.

ställda samt av sådana f. d. fast anställda, som under sin tjänstgöring undergått befälsutbildning, men kvaliteten hos detta befäl läser icke genast vid mobilisering vara den för officersbefattningar erforderliga. Därtill kommer emellertid, att denna kvalitet inom några år sänkes, beroende på återverkningsarna av det så kallade provisoriet och 1925 års försvarsordnings starka begränsning av utbildningstiden. För närvarande ingå nämligen i landstormen huvudsakligen värnpliktiga, som utbildats enligt 1914 års oförändrade värnpliktslag med en övningstid för underbefäl och fackmän av 400 dagar samt för studenter och med dem i värnplikts hänseende likställda av 485 dagar. Dessa nu i landstormen ingående värnpliktiga komma emellertid från och med år 1938 att ersättas med ett allt större antal, som utbildats under provisorietiden med dess 225 dagar för underbefäl och fackmän samt 330 dagar för studenter och likställda. År 1941 börja därtill de enligt 1925 års värnpliktslag inskrivna årsklasserna att inträda i landstormsåldern, och däri ingående studenter och likställda hava vapenutbildats allenast under en tid av 260 dagar. Under 1940-talet återverkar jämväl 1925 års försvarsordning på den numerära tillgången på landstormsbefäl, i det att den år 1925 beslutade minskningen av de fast anställda underbefälskadrerna leder till en stark nedgång av antalet f. d. fast anställda.

Endast för ett jämförelsevis ringa antal officers- och underofficersbefattningar vid landstormen finnes befäl med högre eller grundligare utbildning än den ovannämnda, och detta befäl utgöres av dels reservbefäl i vanlig bemärkelse, dels ock efter frivillig utbildning i fredstid förordnade landstormsofficerare. Önskvärt är naturligtvis dock att landstormsofficerare i högre grad, än nu är fallet, kunna ersätta värnpliktiga studenter och likställda m. fl. såsom befäl inom landstormen, men framför allt måste kompanichefs- och motsvarande ävensom i vissa fall t. o. m. högre befattningar i största möjliga utsträckning beklädas av landstormsofficerare. Kommissionen erkänner också, att »tillgången på förordnade landstormsofficerare är av väsentlig betydelse för landstormens användbarhet för sina uppgifter».

Med hänsyn till berörda omständigheter har sålunda det arbete, som bedrivs i och för utbildning av de blivande landstormsofficerarna, den allra största betydelse. Den kungl. propositionen upptager emellertid, i anslutning till försvarskommissionens förslag, allenast ett belopp av 160.000 kronor såsom understöd till den frivilliga landstormsrörelsen, men utav den officiella statistiken för budgetåret 1934/1935 framgår, att de med utbildningen förenade eller i samband med densamma uppkommande kostnaderna i verkligheten belöpa sig på omkring 260.000 kronor. Därtill komma de övriga kostnader, som med nödvändighet äro knutna till landstormsrörelsen och avse hyra för lokaler, anslag till expeditioner och dylikt. Dessa kostnader äro självfallet mycket stora, och utav det sagda framgår alltså, att ett statsanslag å 160.000 kronor endast skulle räcka till en jämförelsevis ringa del utav samtliga utgifter och icke ens täcka kostnaderna för det direkta utbildningsarbetet. Härtill kommer, att en avsevärd del av de med utbildningen förenade kostnaderna återbäres till staten såsom ersättning för inkvartering, ammunition, slitning av

persedlar m. m. och till detta belopp kan rätteligen läggas även utgifterna för resor å statens järnvägar.

Följande uppställning rörande utgifterna för utbildningen torde i detta sammanhang böra beaktas:

Ä n d a m å l	Belopp	A n m ä r k n i n g
Resor.....	40.767: 39 ¹⁾	¹⁾ huvudsakligen till S. J.
Inkvartering och förplägnad	47.371: 29 ²⁾	²⁾ därav omkring 25 % till Kronan.
Slitningsersättning	5.466: 69 ³⁾	³⁾ till Kronan.
Dagavlöning.....	3.463: 75	⁴⁾ delvis till Kronan.
Övriga kostnader för övn. delt.....	5.102: 34	
Instruktörer (resor)	13.542: 58	
» (arvoden)	91.935: 47	
» (övrigt).....	3,108: 05	
Övningsmateriel, läroböcker m. m.	11.550: 08 ³⁾	
Ammunition.....	13.177: 34 ³⁾	
Reparation av materiel.....	2.054: 09	
Övriga materielkostnader	6.775: 21 ⁴⁾	
Övrigt	11.964: 70	
Summa kronor	256.786: 98	

Med hänsyn till den stora betydelse, som den frivilliga utbildningen äger, borde alltså staten bidraga med åtminstone det belopp, som motsvarar utgifterna för det direkta utbildningsarbetet, d. v. s. cirka 260.000 kronor, allra helst som denna summa successivt torde komma att ökas.

Man måste emellertid i detta sammanhang beakta icke blott den frivilliga utbildningen, vilken såsom nämnts, icke kan ställa allt det befäl till förfogande, som erfordras för landstormens mobilisering, utan även den obligatoriska utbildningen av såväl befäl som meniga. Den kungl. propositionen föreslår i anslutning till försvarskommissionens betänkande dels en landstormsbefälsövning om 12 dagar för studenter och likställda samt andra värnpliktskategorier, vilka undergått befälsutbildning, och dels en landstormsrepetitionsövning om 5 dagar för vanliga värnpliktiga i linjetjänst. Vad till en början denna sistnämnda övning å 5 dagar beträffar, kan densamma självfallet icke erhålla den karaktär, som är knuten till uttrycket »repetition», utan den blir allenast ett slags mobiliseringsövning. Nära 15 år hava i allmänhet förflutit, sedan dessa meniga fullgjort sin värnpliktstjänstgöring i linjen, och under sådana omständigheter torde dels de flesta därunder inhämtade kunskaper och färdigheter hava förflyktigats, dels ock utvecklingen på det militära området så fortskridit, att övningen blir att betrakta såsom praktiskt taget en ny utbildning. En tid av allenast fem dagar för sådant ändamål är självfallet orimlig, och värdet av densamma torde helt visst bliva ringa för de meniga. Tiden bör alltså sättas avsevärt högre, ty eljest kan det uppgivna ändamålet med övningen icke ernås, åtminstone i vad det avser »uppfriskande och bibringande av de formella fär-

digheter och kunskaper, som äro en förutsättning för landstormens uppträdande i färdiga förband samt utförande av tillämpningsövningar anordnade med hänsyn till landstormsförbandens första krigsuppgifter». Icke heller för de i befälsövningen deltagande kan denna s. k. repetitionsövning för de meniga medföra tillfällen till utbildning i erforderlig omfattning, och även av den anledningen bör sålunda tiden utsträckas utöver de föreslagna fem dagarna.

Ändamålet med landstormsbefälsövningen säges vara »att uppfryska deltagarnas förmåga av befälsutövning, att inöva deras åligganden vid och omedelbart efter mobilisering samt att göra dem förtrogna med de vederbörligt landstormsförband tillämnade första krigsuppgifterna», men det torde ligga i öppen dag, att för de i dessa övningar deltagande värnpliktiga, som icke äro landstormsofficerare, den föreslagna tiden av tolv dagar, in- och utryckningsdagar dock oräknade, är alltför knappt tilltagen. Under dessa få dagar kunna ingalunda de åsyftade resultaten åstadkommas, och därför måste även denna tid icke oväsentligt höjas.

Av ovan anförda skäl böra alltså landstormsbefälsövningarna erhålla en varaktighet av minst 20 dagar, in- och utryckningsdagar därvid icke inräknade, och landstormsrepetitionsövningarna en längd av minst 12 dagar, in- och utryckningsdagar oräknade.

Såsom förut framhållits måste man så långt sig göra låter söka giva landstormsförbanden »linjekaraktär», och detta ställer naturligtvis stora krav jämväl på beväpningen. (I detta sammanhang åsyftas icke den utrustning med luftvärnskulsprutor, som bör givas de för hemortens försvar avsedda luftvärnskulspruteplutonerna ur landstormen, vilken fråga beröres i min motion angående materielanskaffning för linjearmén och luftvärnet). Propositionen upptager ett engångsanslag å 2.450.000 för anskaffning av kulsprutor, kulsprutegevär och granatkastare, men detta belopp torde mot bakgrunden härav vara för lågt räknat.

Vad till en början kulsprutorna beträffar, böra 4 sådana ingå i varje bataljon, och då antalet bataljoner i stort sett torde kunna beräknas enligt såväl propositionens som försvarskommissionens förslag bliva omkring 110, erfordras alltså tillhoppa 440 kulsprutor. Därifrån kan visserligen dragas det antal, som för närvarande finnes, d. v. s. omkring 110, men å andra sidan måste ett visst antal finnas såsom ersättning för förlusterna under de första krigsmånaderna, innan krigsindustrien hinner leverera till landstormen ny materiel. Det verkliga behovet kan därför sättas till minst 400 stycken.

Ifråga om kulsprutegevären kan behovet beräknas till 2 per pluton, och då inga dylika vapen för närvarande finnas för landstormens räkning, blir behovet alltså 32 per bataljon, d. v. s. 3.520, men därtill kommer ett icke ringa antal bevakningsplutoner, skolkompanier, velocipedförband o. s. v., varför siffran blir minst 4.000, vartill bör läggas av ovan anförda skäl ytterligare ett antal av 1.000.

Behovet av granatkastare kan beräknas bliva 2 stycken per bataljon, och då för närvarande inga dylika finnas för landstormens räkning, blir det sammanlagda behovet ($220 + 55 =$) 275.

Med hänsyn till gällande priser skulle alltså kostnaderna härför bli:

400 kulsprutor.....	1.000.000: —
5.000 kulsprutegevär	2.500.000: —
275 granatkastare	550.000: —
Summa kronor	4.050.000: —

Detta innebär således, att propositionens anslagssumma i detta hänseende bör höjas med 1.600.000 kronor, men därtill skall läggas det belopp, som erfordras för förstahandsbehovet av ammunition, ävensom för eldledningsmateriel m. m. Då detta överslagsvis bör beräknas till minst 2.400.000, blir sålunda den totala ökningen för vapen och ammunition 4.000.000 kronor. Utrustningen med luftvärnskulsprutor har, som nämnts, berörts i annat sammanhang.

Under hänvisning till det ovan sagda, får jag alltså hemställa,

- att riksdagen ville besluta,
- dels* ett årligt anslag för frivilliga övningar med landstormen å minst 260.000 kronor;
- dels* att tiden för landstormsrepetitionsövningen måtte bestämmas till 12 dagar och tiden för landstormsbefälsövningen till 20 dagar, in- och utrykningsdagar i båda fallen oräknade;
- dels ock* att det av Kungl. Maj:t föreslagna engångsanslaget för viss materielanskaffning till landstormen måtte höjas med 4.000.000 kronor.

Stockholm den 21 april 1936.

Carl Patric Ossbahr.

I motionens syfte instämmer

Bj. Holmgren.

